

Література

1. Кучерявий В.П. Фітомеліорація : підручник [для студ. ВНЗ] / В.П. Кучерявий. – Львів : Вид-во "Світ", 2003. – 540 с.
2. Борейко В.Е. Охрана вековых деревьев / В.Е. Борейко. – К. : Изд-во КЭКЦ, 2001. – 94 с.
3. Кохно М.А. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покрито-насінні. – Ч. I. / М.А. Кохно, Л.І. Пархоменко, А.У. Зарубенко. – К. : Изд-во "Фітосоціоцентр", 2002. – 448 с.
4. Інструкція з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України / ГКН 03.08.007, 2002. – К. : Вид-во Мін. агр. політ., 2002. – 24 с.
5. Івченко С.І. Живі пам'ятки історії і природи / С.І. Івченко. – К. : Вид-во "Наука і життя", 1956. – 98 с.
6. Дудин Р.Б. Видова та вікова структура насаджень скверу ім. Т.Г. Шевченка у Хмельницькому / Р.Б. Дудин // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.6. – С. 35-38.
7. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць : підручник [для студ. ВНЗ] / В.П. Кучерявий. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – С. 420-421.

Перевозник М.П., Шевченко С.Н. Вековые деревья в урбоэкосистеме Хмельницка – поиск, современное жизненное состояние и необходимость сохранения

Исследовано количественное, видовое и санитарное состояние вековых деревьев города Хмельницкого. Из обследованных 253 деревьев лишь 178 (70,4 %) можно классифицировать как абсолютно здоровые. Приведены виды повреждения вековых деревьев, рекомендованы мероприятия по повышению их устойчивости. Основой сохранения вековых деревьев считаются консервационные мероприятия, которые предусматривают поддержание конкретных экземпляров в том виде, в котором они находятся на момент обследования.

Ключевые слова: вековые деревья, урбоэкосистема, возрастная структура, видовая структура, санитарное состояние.

Perevoznik M.P., Shevchenko S.N. Secular trees in urban ecosystem of the Khmelnytsky – search, contemporary living condition and the need to maintain

A quantitative, specific and sanitary condition of secular trees of Khmelnytsky are investigated. Of the 253 trees surveyed only 178 (70.4 %) could be classified as completely healthy. Damage types of century trees are given, actions for increase of their stability are recommended. The basis for the preservation of secular trees are conservation measures that provide for the maintenance of specific instances in the form in which they are at the time of the survey.

Keywords: secular trees, urban ecosystems, age structure, species composition, healthiness.

УДК 712:562.47:582.42/47(083.71) Доц. В.В. Пушкар, канд. с.-г. наук –
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ

ХВОЙНИ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Досліджено сучасний таксономічний склад і кількісну структуру хвойних у міських насадженнях, підбір найбільш вдалих композицій за участю хвойних. Рекомендовано для використання в парках у природних зонах і насадженнях України 80 видів відповідних представників родів. Розглянуто видовий склад хвойних у дендропарках і старовинних парках Лісостепу України. Проаналізовано використання хвойних у композиційних елементах міських насаджень. Зроблено висновки щодо покращення стану хвойних у міському середовищі.

Ключові слова: хвойні рослини, міські насадження, дендропарк, старовинний парк, масив, гай, група, алея, солітер, живопліт.

Хвойні – одна з найдревніших, найпоширеніших і господарськи цінних груп рослин. На сьогодні нараховується сім родин, близько 55 родів і понад 560 видів хвойних [2, 4, 6, 10]. Найбільшого поширення хвойні набули в мезозойську еру. Біоми хвойних лісів в житті народів Євразії, Північної Америки мали і продовжують мати величезне різнобічне значення. Екологічні ніші хвойних лісів характеризуються значною амплітудою температур (від -55 до +55°C), найменшою (серед інших деревних рослин) вимогливістю до багатства ґрунтів. Хвойні ліси відіграють значну ґрунтозахисну, водоохоронну і санітарно-гігієнічну роль.

У декоративному садівництві Європи хвойні використовують понад 300 років, і тепер в її парках вони посідають провідне місце. Серед них трапляються дерева і кущі різних розмірів та зовнішнього вигляду, всі переходи від гігантських дерев (секвої, таксодіуми) до карликових форм (навіть у тих видів, типові представники яких досягають на батьківщині 40-50 м висоти). Довговічність хвойних у природних умовах доходить до 2000-4000 років (секвоя, секвоядендрон, кедр ліванський, сосна остиста). Цінність їх зумовлена не тільки кількістю в загальному таксономічному складі лісів і парків, а тією величезною середовище створюючою, естетичною, санітарно-гігієнічною роллю, яку вони відіграють у всіх категоріях зелених насаджень.

На сьогодні у північній півкулі відомо 330 видів хвойних, з яких 170 – європейсько-азійського і північно-африканського походження, а 160 – північно-американського. У колекціях ботанічних садів, дендропарків, старовинних парків України нараховується на загаль 400 видів і форм хвойних, зокрема 170 видів і 230 форм; у зеленому будівництві – від 50 до 100 видів і форм залежно від природнокліматичної зони. Дуже бідний асортимент хвойних деревних рослин використовують в Поліссі, дуже багатий – на Південному березі Криму; Лісостеп, Степ, Прикарпаття і Закарпаття посідають у цьому відношенні проміжне значення. Так що потенційні можливості використання хвойних у декоративному садівництві ще досить широкі [2, 4, 6, 11].

Визначення меж районів раціонального використання хвойних в Україні повинно базуватися на знанні флористичних зв'язків, оптимальних умов зростання і стійкості кожного виду щодо ставлення до несприятливих кліматичних і едафічних факторів, а також умовами культури. Ці показники і будуть екологічною основою цілеспрямованого використання кожного із екзотів: тільки для ботанічних садів, дендраріїв або в озелененні, для лісових культур тощо. У дендропарках і старовинних парках України найбільшого поширення набули ялина європейська, сосна веймутова, сосна звичайна, сосна чорна. Насадження сосни звичайної часом становлять залишки природних лісів, інколи посадки. Інші види – інтродуценти та їхні насадження штучного походження. Часто екземпляри цих видів досягають 25...30 м висоти і, незважаючи на 100-річний і більший вік, мають декоративний зовнішній вигляд, особливо ялівець козацький. У деяких парках він фактично є основною фоновою рослиною, його застосовують в оформленні схилів штучних пагорбів, в групах як заміник газону. У переважній більшості старовинних парків України, що перебувають на різних стадіях таксономічної, ландшафтної і фітоце-

нотичної деградації, цей вид фактично зник, що, мабуть, пов'язано з його великою (значною) світлолюбністю. Ми рекомендуємо для використання в парках і лісових культурфітоценозах у відповідних природних зонах і насадженнях України 80 видів: представників родів *Abies* (ялиця) – 10; *Calocedrus* (калоцедрус) – один; *Cedrus* (кедр) – три; *Chamaecyparis* (кипарисовик) – три; *Cryptomeria* (криптомерія) – один; *Cupressus* (кипарис) – п'ять; *Juniperus* (ялівець) – 14; *Larix* (модрина) – три; *Metasequoia* (метасеквоя) – один; *Microbiota* (мікробіота) – один; *Picea* (ялина) – один; *Pinus* (сосна) – 17; *Platycladus* (широкогілочник) – один; *Pseudotsuga* (псевдотсуга) – один; *Sequoia* (секвоя) – один; *Sequoiadendron* (секвоядендрон) – один; *Taxodium* (болотний кипарис) – один; *Taxus* (тис) – два; *Thuja* (туя) – два; *Tsuga* (тсуга) – один. Крім того, радимо використовувати *Ginkgo* (гінкго) – один, яке належить до класу гінкгових, що, як і хвойні, входять, у порядок Голонасінних. При цьому для використання в масивах кількість їх досить обмежена (10-12) видів, за винятком гірського Криму (20), де було проведене багаторічне випробування хвойних екзотів. У паркових групах у Поліссі, Лісостепу, Карпатах доцільно використовувати 70-80 видів хвойних, в Степу – 20-25, в Криму – 75-80. Безумовно, це не вичерпна кількість видів хвойних, вона може доповнюватися або скорочуватися, але саме ці види повинні становити основу того асортименту хвойних (на видовому рівні) для широкого використання, який буде перспективним у найближчі десятиріччя.

Хвойні екзоти ще не набули широкого використання в садово-парковому будівництві, за винятком ялини звичайної і колючої, туї західної та її форм, ялівця козацького, сосни звичайної. В Україні лише на Південному березі Криму багато хвойних екзотів стали дійсно ландшафтно-утворювальними породами. Збагачення видового складу насаджень новими видами і формами хвойних (швидкорослими, декоративними, толерантними до антропогенних впливів і з іншими властивостями) – одна із складових підвищення рівня озеленення населених пунктів і покращення складу насаджень.

Характер більшості садово-паркових ландшафтів визначається, насамперед, декоративними формами деревних рослин. Потенціал внутрішньовидового розмаїття хвойних надзвичайно великий (близько 2000 форм). Самих тільки карликових форм, незамінних для гірських садів, нараховується до 350 таксонів, особливо у таких видів, як ялівець середній (40 форм), кипарисовик Лавсона (37), тсуга канадська (35), тис ягідний (30), сосна гірська (30), туя західна (28), ялина звичайна (28), ялівець китайський (23) тощо. Декоративний потенціал внутрішньовидового розмаїття хвойних у ботанічних садах дає змогу використовувати під час озеленення міст України понад 250 форм.

Об'єднання ряду хвойних видів, що мають фізіономічно схожий габітус, в єдиний фізіономічний тип значно полегшує дизайнеру, ландшафтному архітектору вибір тих або інших деревних рослин. За класифікацією Л.І. Рубцова (1977) фізіономічні типи хвойних мають родові назви з додаванням до них назви виду, що найповніше відповідає даному фізіономічному типу рослин. В один фізіономічний тип може бути об'єднано кілька родів, а інколи і ціла родина.

Деревні хвойні рослини – найважливіший елемент садово-паркових композицій. У парковому ландшафті вони слугують переважно для створення вертикальних силуетів і більш темного колориту, спричинюючи контрастні ефекти у різні пори року. У декоративному садівництві України хвойні почали використовувати з перших років їхньої інтродукції в дендропарках "Олександрія", "Софіївка", особливо з часу заснування таких найстаріших ботанічних садів і дендропарків, як Краснокутський (1783), Харківський (1804), Кременецький (1806), Нікітський (1812), Одеський (1820), Тростянецький (1834).

У 1886 р. в "Тростянці" вперше складено план і проведено інвентаризацію його насаджень. На той час у парку зростало 156 видів хвойних (у 1990 р. – 32 види). З часом докорінно змінився його первинний вигляд. Хвойні зараз досягли значних розмірів і вступили в пору свого розквіту. Особливо велично виглядають сосни, ялини, туї, модрини і деякі інші. Вони становлять основу ландшафтних композицій парку, зростають солітерами і групами на полянах, узліссях, по берегах ставків. На сьогодні серед хвойних кількісно переважають представники роду сосна (майже 50 % насаджень хвойних). Значна кількість і видове розмаїття цього роду (дев'ять видів) багато в чому визначають архітектурно-художній вигляд Тростянецького ландшафту. Найбільш широко з цього роду представлена сосна звичайна (86,6 %), але спостерігається помітне зниження її кількості (на 10 %). Крім того, в насадженнях цього виду низький відсоток (до 1 %) молодняка. Високе видове розмаїття і у ялини, при цьому кількісно переживає ялина звичайна (98 %). Чотири види із роду ялина – аянська, східна, червона, чорна – представлені в насадженнях одним-двома екземплярами. На відміну від соснових насаджень в ялинових переважає молодняк (близько 50 %). Особливу роль в паркових пейзажах "Тростянці" відіграють туя західна і складчаста (гігантська). Хоча в кількісному відношенні вона і поступається сосні та ялині, але через свій оригінальний зовнішній вигляд і вдале розміщення набула важливого значення під час оформлення полян парку. Представники родів модрина і ялиця відіграють підпорядковану роль в пейзажних композиціях дендропарках, хоча старі екземпляри модрини дуже ефектні в алейних посадках. Ялівець козацький займає в дендропарку значні площі [4-9].

У дендропарку "Олександрія" найбільш довговічними і декоративними виявилися композиції з використанням сосни звичайної (Драган, 1999). Так, на Великій поляні дендропарку зростають сосни віком 160-200 років, висотою до 30 м з різними формами крони. З інших видів хвойних з часу заснування парку збереглися екземпляри сосен веймутової, чорної, модрин європейської, сибірської, польської, ялини звичайної, ялівцю віргінського. Найстійкішими серед них виявилися модрина сибірська та ялівець віргінський. За даними Н.В. Драган (1999), до групи перспективних хвойних потрібно також віднести ялини колючу, сербську, модрину японську, псевдотсугу Мензиса, ялиці білу та одноколірну, туї західну і складчасту, кипарисовик горохоплодий, ялівці козацький, китайський, високий, напівшароподібний. В умовах дендропарку "Олександрія" погано переносять затінення ялина колюча, туйовик пониклий, кипарисовик Лавсона і деякі його форми, котрі в окре-

мі роки сильно підмерзають; випала ялина східна; ялина сиза виявилася сприятливою до місцевих видів хермесів. У дендропарку успішно зростають декоративні форми туї західної, кипарисовика горохоплодного, ялин сизої, звичайної, колючої, ялівців звичайного і козацького. Дуже багато декоративних форм утворює сосна звичайна. Значного поширення в парку набули композиції з туї західної у вигляді великих куртин (60-100 екземплярів) або невеликих груп (5-15 дерев), солітерні посадки модрина японської, ялиці одноколірної. Різновікова куртина з псевдотсуги Мензиса є однією з найбільш ефектних посадок. Однак через техногенне забруднення території дендропарку стійкість таких видів, як сосна чорна, сосна Веймутова і деяких інших хвойних, знижується [1, 2, 3, 5, 11].

Набутий певний досвід використання хвойних у міських насадженнях Лісостепу України. Провідне місце серед композиційних елементів посідають солітерні посадки, групи, алеї, масиви та живоплоти (табл.).

Табл. Участь хвойних у композиційних елементах міських насаджень Лісостепу України

Місто	Композиційний елемент пейзажу, га					
	масиви	гаї	групи	алеї	солітери	живоплоти
Вінниця	0	6	51	12	21	1
Київ	6	14	265	13	117	3
Львів	1	4	195	16	137	7
Луцьк	0	1	70	28	45	1
Полтава	0	6	86	1	7	0
Рівне	0	7	83	11	36	1
Тернопіль	9	17	104	20	90	0
Суми	1	0	34	6	16	0
Черкаси	10	1	44	2	22	0
Харків	5	4	168	17	52	2
Хмельницький	0	2	80	15	19	1
Всього	32	62	1240	141	562	16
Частка, %	1,56	3,02	60,40	6,87	27,37	0,78

У зелених насадженнях виявлено багато солітерних посадок різних видів хвойних. У Києві, Львові, Луцьку, Тернополі, Харкові та інших містах трапляються гніздові групи з туї західної, широкогілочки східного, ялини звичайної, сосен веймутової і звичайної. Досить популярною стала посадка в один або два ряди по колу у формі хороводу. Такі "хороводи" з ялини звичайної, ялиці одноколірної, туї західної, модрина європейської та інших хвойних, а також велика кількість алеї з ялини звичайної і колючої, туї західної відзначені у парках Вінниці, Києва, Тернополя. Проте в інших містах алеїні посадки з хвойних у паркових насадженнях використовують рідко і з обмеженим асортиментом. У деяких парках України трапляється такий важливий композиційний елемент як гаї від 30 до 100 дерев, здебільшого з модрина європейської, сосни звичайної, ялини звичайної і зрідка – з ялиці білої. У міських насадженнях Лісостепу України трапляються масиви у більшості випадків з хвойних і зрідка – змішані з хвойних і листяних порід; дуже рід-

ко – багаторісні паркові хвойні масиви. Насадження периферійних масивів (по межах парків) щільні, з густим розміщенням дерев (через 1,5-3 м). Такі масиви є у Києві, Харкові, Черкасах з переважанням сосни звичайної, а у Тернополі – з ялини звичайної. Для оформлення невеликих паркових просторів використовують внутрішні паркові масиви з сосни чорної, сосни звичайної, модрина європейської. Живоплоти з хвойних застосовують досить рідко. Вдалі живоплоти з туї західної, ялини звичайної, ялівцю звичайного створені в парках, скверах, садах, на бульварах і майданах Вінниці, Києва, Львова. Харкова, Хмельницька. Різні види і форми туї, ялівців, сосни гірської, Банкса та інших використовують під час спорудження кам'янистих садів. Застосовують хвойні і для оформлення водоймищ, декоративних басейнів, фонтанів, ваз, контейнерів.

Однак під час використання хвойних в міських насадженнях зазначено низку недоліків, основними з яких є: невідповідність хвойних умовам зростання видів у змішаних групах; ігнорування декоративної та біологічної сумісності рослин; відсутність диференційованого догляду за ними в міських насадженнях; загущеність групових посадок; невдалий вибір місця для посадок; обмежений асортимент; несвоєчасність проведення ландшафтних рубань; недостатньо виразне оформлення узлісь масивів, одноманітність видового складу, відсутність підліску, незначне включення листяних порід.

На основі проведення досліджень і вивчення передового вітчизняного і зарубіжного досвіду можна зробити висновки щодо покращення стану хвойних у міському середовищі:

1. Сучасний таксономічний склад хвойних України дає змогу успішно їх використовувати у міському середовищі, зокрема у вигляді солітерів, груп, гаїв, алеї, масивів, живоплотів. Це стосується як видового, так і внутрішньовидового їхнього складу.
2. Методи ландшафтного використання хвойних в дендропарках, парках, лісопарках та присадибних ділянках розроблені вже досить детально і дають змогу створювати різні композиції з широким використанням хвойних.
3. З огляду на високі декоративні якості та санітарно-гігієнічні властивості відсоток участі хвойних в міських насадженнях Лісостепу України повинен бути не менше ніж 20-30 %.
4. У лісопарках, парках, садах, великих скверах потрібно створювати насадження хвойних за типом родових комплексів, що набагато підвищить стійкість і архітектурно-художній рівень садово-паркових насаджень.
5. Із хвойних деревних рослин порівняно стійкими до складних урбоєкологічних умов міста в лінійних вуличних насадженнях є: модрина європейська і сибірська, широкогілочник східний, псевдотсуга Мензиса, сосна кримська і чорна, туя західна форми колоноподібна і пірамідальна, ялина колюча і її форми, Енгельмана сибірська і східна, ялівець віргінський, звичайний і його форми колоноподібна і шведська, козацький і його форми, а на півдні: кедри атласький, гімалайський і ліванський, кипариси аризонський, вічнозелений, ялиця грецька та ін.
6. В алеїних насадженнях між ширококронними хвойними деревами (модрина, сосна, ялиця, ялина та ін.) відстань в ряду повинна бути не менше ніж

- 5-7 м, між вузькокронними (туя західна і її форми колоноподібна, пірамідальна, кипарисовик горохоплудий і Лавсона та ін.) не менше ніж 2-3 м.
7. Для створення виразних ландшафтних груп і для більшої їх стійкості в міських насадженнях вони повинні бути щонайменше із 3-5 екземплярів.
8. Необхідно розширити видовий склад хвойних порід для формування садово-паркових композицій. Більшою мірою культивувати такі породи хвойних, як: метасеквоюю гліптостробоподібну, модрина сибірську і японську, псевдотсугу Мензиса, сосни веймутову, гірську, кримську, чорну, кипарисовик горохоплудий, Лавсона і нутканський, тсугу канадську, ялини сизу, сербську, сибірську, тянь-шанську, ялиці білу, кавказьку, одноколірну і сибірську, тую західну форми верескоподібну, золотисту, колоноподібну і кулясту, тую складчасту і багато інших видів хвойних.
9. Під час створення насаджень з лікувально-профілактичною метою із досліджених видів хвойних Лісостепу України основну увагу варто приділити туй західній і ялівцю козацькому як породам з найбільш високою антимікробною активністю летючих фітонцидів, ялинам звичайній і колючій як породам з потенційно високою терапевтичною дією на організм людини.
10. Потрібно переглянути норми структурних елементів на 1 га території створюваних озеленувальних об'єктів у природних зонах України з метою збільшення відсотка участі хвойних в різних категоріях зелених насаджень міського середовища.
11. Для профілактики і лікування захворювань з використанням хвойних насаджень необхідно створювати спеціалізовані парки аерофітотерапії, гіподинамії та ін.

Література

1. Грисюк М.М. Олександрія – зелена скарбниця / М.М. Грисюк. – К. : Вид-во "Будівельник", 1965. – 96 с.
2. Кохно М.М. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Голонасинні : довідник / М.М. Кохно, В.І. Гордієнко, Г.С. Захаренко та ін. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2001. – 207 с.
3. Драган Н.В. Етапи інтродукції та сучасний стан дендропарку "Олександрія" / Н.В. Драган. – 1999. – Вип. 1. – С. 63-64.
4. Лыпа А.Л. Дендрологические богатства Украинской ССР и их использование / А.Л. Лыпа // Озеленение населенных мест. – К. : Изд-во Академии архитектуры УССР, 1962. – С. 11-21.
5. Мисник Т.Е. Деревья и кустарники дендропарка "Тростянець" / Т.Е. Мисник. – К. : Изд-во АН УССР, 1962. – 179 с.
6. Мякушко В.К. Таксономический состав хвойных и его использование в городских зеленых насаждениях / В.К. Мякушко, С.И. Кузнецов, В.В. Пушкар // Сборник научных трудов УСХА. – К. : Изд-во РПО УСХА, 1985. – С. 54-57.
7. Перепада І.П. Тростянець / І.П. Перепада. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1981. – 78 с.
8. Пушкар В.В. Порайонний асортимент дерев і кущів України / В.В. Пушкар, С.І. Кузнецов, Ф.М. Левон. – К. : Вид-во "Держбуд України", 1988. – 187 с.
9. Пушкар В.В. Хвойні у садово-парковому будівництві : монографія / В.В. Пушкар. – К. : Вид-во ДАКККіМ, 2004. – 284 с.
10. Роготченко А.П. Уманское чудо – Софиевка / А.П. Роготченко. – К. : Изд-во "Реклама", 1978. – 117 с.
11. Рубцов Л.И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре : справочник / Л.И. Рубцов. – К. : Изд-во "Наук. думка", 1977. – 272 с.

Пушкар В.В. Хвойные в городской среде

Исследован современный таксономический состав и количественная структура хвойных в городских насаждениях, представлен подбор наиболее удачных композиций с участием хвойных. Рекомендовано для использования в парках в природных зонах и насаждениях Украины 80 видов соответствующих представителей родов. Рассмотрен видовой состав хвойных в дендропарках и старинных парках Лесостепи Украины. Проанализировано использование хвойных в композиционных элементах городских насаждений. Сделаны выводы по улучшению состояния хвойных в городской среде.

Ключевые слова: хвойные растения, городские насаждения, дендропарк, старинный парк, парк, массив, роща, группа, аллея, солитер, живая изгородь.

Pushkar V.V. Coniferous in the city environment

The modern taxonomical composition and quantitative structure of coniferous are explored in the city plantations. The most successful compositions of coniferous are selected. 80 types of the proper representatives of genus are recommended to use them in parks, natural zones and plantations of Ukraine. Specific composition of coniferous is considered in dendroparks and age-old parks of Forest-Steppe of Ukraine. The use of the coniferous in composition elements city plantations is analysed. The conclusions are done in relation to the improvement of the state of coniferous in the city environment.

Keywords: coniferous, city plantations, dendropark, age-old park, array, grove, group, alley, solitaire, palisade.

УДК 712.63

Магістрант К.О. Редько; доц. А.І. Кушнір, канд. біол. наук –
НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ

СУЧАСНІ СТИЛЬОВІ ПРИЙОМИ ВОДНИХ УСТРОЇВ ПРИ ВЛАШТУВАННІ ОБ'ЄКТІВ ЛАНДШАФТНОГО БУДІВНИЦТВА

Наведено аналіз стильових прийомів мистецтва, які найчастіше використовують під час влаштування сучасних водних устроїв на об'єктах ландшафтного будівництва, а також взаємозв'язок цих прийомів із технологічним і планувальним завданням благоустрою об'єктів. Також рекомендовано рослини для озеленення різних типів водойм.

Ключові слова: стилі, напрями, водні устрої, об'ємно-просторова організація.

Вступ. На сучасному етапі розвитку технічного прогресу ландшафтні архітектори та дизайнери стикаються із проблемою висловлення власного мистецького бачення у процесі втілення та влаштування як водних устроїв, так і інших компонентів ландшафтного середовища. За рахунок розмаїття матеріалів та технічних засобів, що є однозначною перевагою сучасності, легко втратити зміст задуманої композиції, її настрій та тематичність. Важливим завданням при цьому – не допустити, щоб віртуозні фантазії та ідеї згубили свій шарм і одночасно змістовність, а тому "рятивним колом" може стати розподіл ідейних концепцій за стилями. Втілення ідеї в рамках окреслених тенденцій допоможе більш чітко висловлювати і візуально конструювати інформаційний та естетичний задум композиції водного устрою, а надалі гармонійно його вписувати в будь-яке середовище. Внаслідок спостерегач зможе чітко поєднати всі складові компоненти водного устрою та виокремити його основний зміст